

25.4.2017

Hallituksen päätös kannustinloukkujen purkamisesta

Hallitus päättää pienentää kannustinloukkuja alla listatuilla toimenpiteillä. Yhteensä toimilla saavutetaan arviolta noin 5 000 työllisen lisäys. Työllisyysvaikutusarvio perustuu valtiovarainministeriön laskelmiin.

Muutokset tulevat voimaan vuoden 2018 alusta.

1. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen

Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan pieni- ja keskituloisilta. Maksualennus tehdään muuttamalla maksujen määräytymiseen käytettävien tulojen määräytymisperusteita. Korotetaan köyhyysrajaa mukaillen perheen tuloista vähennettävää tulo rajaa ja alennetaan 2. lapsen maksua. Varhaiskasvatusmaksujen alentamisen vaikutukset on esitetty liitteessä taulukossa 1.

Työllisyysvaikutus: n. 4 200 työllistä

Kustannusvaikutus: nettolisäys n. 67-75 miljoonaa euroa

Kuntien taloutta vahvistavina, kompensoivina toimenpiteinä ovat valtionosuuksien korottaminen, kiinteistöveron korottaminen ja yhteisöveron jako-osuuden muuttaminen.

2. Asumistuen uudistaminen kannustavammaksi

Asumista tuetaan asumistuen ja toimeentulotuen kautta sekä asuntorahastosta. Asumisen kysyntätuet sekä kasvattavat kannustinloukkuja että vaikeuttavat asuntomarkkinoiden toimintaa. Kelan maksamat asumistuet lähenevät kahta miljardia euroa ja ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana olleet erittäin voimakkaassa kasvussa.

Työnteon kannustavuuden vahvistamiseksi ja vuokrien nousun hillitsemiseksi asumistukeen tehdään seuraava muutos:

Asumistuella korvattavalle asumismenolle asetetaan kuntaryhmittäinen neliövuokraohtainen katto

Säästö asumistuesta	- 30
Toimeentulotukilisäys	+17
Säästö	-13

Työllisyysvaikutus 500-800 työllistä

Edellä mainitusta asumistuen uudistuksesta koituvasta nettosäästöstä pääosa kohdennetaan ylivelkaantuneiden aseman kohentamiseen tavalla, josta hallitus sopii tarkemmin budjettiriiheen mennessä.

Lausuma:

Nykyisen lainsäädännön mukaan toimeentulotuessa otetaan perusosan lisäksi huomioon asumismenot tarpeellisen suuruusina. Hallitus vahvistaa lain toimeenpanoa siten, että Kela yhteistyössä STM:n ja YM:n kanssa laatii johdonmukaiset kriteerit näiden asumismenojen huomioon ottamiseksi eri puolilla maata. Tavoitteena on vuokrakehityksen hillitseminen. Nykyinen tilanne, jossa asumismenoja korvataan sekä asumistuen että toimeentulotuen kautta ei ole tarkoituksenmukainen. Hallitus arvioi mahdollisuudet järjestelmän uudistamiseksi.

Asumistuen indeksin muutos vuokraindeksistä elinkustannusindeksiksi

Yleisen asumistuen enimmäisasumismenot on sidottu vuokratason kehitystä kuvaavaan vuokra-asuntoja koskevaan vuokraindeksiin. Pitkällä aikavälillä enimmäisasumismenojen määrän sitominen vuokraindeksiin korottaa asumistukea kuluttajahintaindeksiä enemmän, pitää yllä kierrettä, jossa vuokrien nousu ja tukien nousu voimistavat toinen toisiaan ja heikentää näin työnteon kannustimia.

3. Ulosoton huojennukset

Ulosottokaari mahdollistaa palkan ulosmittauksen lykkäämisen, kun velallinen on työttömyyden jälkeen työllistynyt. Säännöstä muutetaan siten, että ulosottomiehen tulee lähtökohtaisesti myöntää pitkän työttömyyden jälkeen työllistyneelle velalliselle lykkäystä ulosmittauksen alkamiseen, jos velallinen sitä pyytää. Ulosottomiehelle jätetään harkintavaltaa sellaisia tilanteita varten, joissa säännöstä käytetään väärin. Lykkäyskuukausien määrää pidennetään neljästä kuuteen kuukauteen. Velallisen oikeus lykkäyskuukausiin rajoitetaan alimpiin tulonsaajaryhmiin (tulorajaulosmittaukseen), joissa sosiaaliturvan suuruus vaikuttaa eniten työn vastaanottamishalukkuuteen. Muiden velallisten osalta lykkäysmahdollisuus säilyy harkinnanvaraisena.

Työllisyysvaikutus: alle 1 000 työllistä

Kustannusvaikutus: voi viivästyttää ulosmittausta n. 1-6 miljoonalla eurolla/vuosi, mutta pidemmällä aikavälillä työllistymisen kautta parantaa tilannetta.

4. Alueellisen liikkuvuuden parantaminen

Työnantaja voi maksaa verovapaata päivärahaa työmatkasta, jonka työntekijä on tehnyt työhön kuuluvien tehtävien suorittamiseksi erityiselle työntekemispaikalle. Päivärahaa voidaan maksaa myös niin sanotuille komennusmiehille tietyin ehdoin. Kyseisten sääntöjen tietoutta lisätään liikkumisen edistämiseksi. Komennusmiesten verovapaiden päivärahojen maksamisessa sovellettavaa kahden vuoden tilapäisyyden aikarajaa pidennetään kolmeen vuoteen.

Liikkuvuusavustus uudistettiin vuoden alusta. Liikkuvuusavustusta voidaan maksaa, jos työllistyy vähintään 2 kuukautta kestäväseen työsuhteiseen työhön, jossa päivittäinen työmatka kestää yli 3 tuntia (osa-aikatyössä 2 tuntia). Edellytyksenä on lisäksi, että työaika on vähintään 18 tuntia viikossa. Liikkuvuusavustus on samansuuruinen kuin peruspäiväraha ilman korotuksia. Liikkuvuusavustusta laajennetaan siten, että liikkuvuusavustuksen piiriin otetaan myös osa-aikainen työ ilman tuntirajaa ja rekrytointikoulutus. Liikkuvuusavustusta kehitetään edelleen siten, että tarkastellaan liikkuvuusavustuksen määrän porrastamista matkan ja perhetilanteen mukaan.

Verovelvollinen voi olla oikeutettu työasuntovähennykseen, jos hän työskentelee kaukana kotoaan ja on tämän vuoksi vuokrannut käyttöönsä toisen asunnon (työasunnon) työpaikan sijaintialueelta. Työasuntovähennyksestä on perusteltu työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi, mutta vähennyksen tarkoituksenmukainen kohdentuminen on epäselvä. Tämän vuoksi työasuntovähennyksen käyttöä ja sen tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan siten, että vähennykseen käytettävät resurssit ovat mahdollisimman tehokkaassa käytössä.

5. Muut toimet

Työttömällä on nykyisin mahdollisuus pyytää ennakkomaksua työttömyyskassalta tai Kelalta. Näin voidaan vähentää työttömyysturvan maksuun liittyvää viivettä, kun työtön ottaa vastaan lyhytkestoista työtä. Tiedottamista tästä mahdollisuudesta tehostetaan, jotta kyseinen mahdollisuus on riittävästi tiedossa ja työttömän kynnyks vastaanottaa lyhytaikaisiakin työsuhteita jäisi mahdollisimman matalaksi.

Todellisen työllisyysvaikutuksen arvioimiseksi toteutetaan tutkimuksellisin periaattein seuraavat kokeilut: suojaosiin liittyvä informaatiokokeilu ja työttömien byrokratiaa vähentävä päätösten pidentämiskokeilu.

6. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen valmistelun käynnistäminen

Hallitus käynnistää valmistelut työllisyyttä ja toimeliaisuutta parantavasta, eriarvoisuutta vähentävästä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta. Valmistelussa otetaan huomioon muun muassa perustulokokeilun, osallistumistulokokeilun ja muiden käynnistettävien tutkimusten, laajan kuulemiskierroksen ja selvitysten tulokset sekä kansallisen tulorekisterin tuomat mahdollisuudet. Lisäksi selvitetään kustannus-, työllisyys-, tulonjako- ynnä muut vaikutukset, jos asumisen tukeminen irrotetaan toimeentulotuesta ja hoidetaan pelkästään asumisen tukien kautta. Eri vaihtoehtoja käsittelevä valmistelutyö koordinoidaan Juho Saaren johtaman eriarvoisuustyöryhmän kanssa ja on valmiina helmikuussa 2019. Valmistelusta vastaavat STM, TEM ja VM.

LIITE

VARHAISKASVATUSMAKSUJEN MUUTOKSET

Varhaiskasvatusmaksujen muutoksista on jo päätetty tällä hallituskaudella. Taulukko 1 listaa varhaiskasvatusmaksujen muutokset aiemmasta uudistuksesta ja nyt päätetyn uudistuksen.

Taulukko 1: Varhaiskasvatusmaksujen parametreja 2016, 2017, ja reformin jälkeen

	1.8.2016	1.3.2017	Reformi
Ensimmäinen tuloraja (2 hengen perhe)	1403	1915	2050
Toinen tuloraja (3 hengen perhe)	1730	1915	2646
Kolmas tuloraja (4 hengen perhe)	2053	2053	3003
Neljäs tuloraja (5 hengen perhe)	2192	2191	3361
Viides tuloraja (6 hengen perhe)	2328	2328	3718
1. Maksukerroin (2 hengen perhe)	11,5 %	11,50 %	10,70 %
2. Maksukerroin (3 hengen perhe)	9,4 %	9,40 %	10,70 %
3. Maksukerroin (4- hengen perhe)	7,9 %	7,90 %	10,70 %
	90-100		
Toisen lapsen maksun %-osuus	%	90 %	50 %